

ЧИСЛО 25.  
ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ  
В СКРЕНТОН, ПА.

---

# ІЗ ЗЬВІРЯЧОГО ЦАРСТВА.

Перша сотня найкращих казок.

Позбирав  
ВОЛОД. ДЕРЖИРУКА.



1915.  
З УНІВЕРЗАЛЬНОЇ ДРУКАРНІ,  
(UNIVERSAL PRINTING CO.)  
SCRANTON, PA.

## ПЕРЕДНЕ СЛОВО.

Зміст всіх казок, поміщених в отсій книжці, по більшій часті загальнозвісний; оброблене їх зовсім оригінальне; нічого тут нема перекладеного. Ці казки збирав я випадково з всіляких видавництв, а найбільше хіснував ся я в сїм напрямі окремими збірками Казових казок (американські видання), як рівнож брав їх з прекрасної діточої енциклопедії, що вийшла мин. року в 20-ох великих томах, п. з. "The Book of Knowledge".

Вони призначені виключно для дітей, тому і форма їх приурочена до діточого світогляда.

Надію ся, що після сего збірничка появиться ся щеї друга сотка казок.

АВТОР.

14. I. 1915.



## 1. Баран і вовк.

Раз відбив ся баран від череди і вертав осібною до дому попід ліс. Нараз щось зашелестіло в лісі. Баран обернув ся з переляком і побачив голодного вовка, що вибіг з гущавини і пустив ся прямо до нього. Баран знав, що його жде неминуха смерть; тому поклонив ся вовкови низенько і промовив:

— Ти мене зісти хочеш, вовче, я се знаю. Будь однак такий добрий та й заграй мені на сопіяку веселої пісні; нехай я собі перед смертю потанцюю.

Голодний вовк послухав барана і зачав, що спливати на сопіяку. Та се вийшло йому на шкоду, бо пастухи почули танець, прибігли із собаками і прогнали волокиту-вовка до ліса. Сумний і голодний забіг вовк в гущавину і сказав до себе:

— Сего й мені було треба; так мені належало ся; пощо було мені, різникови, забирати ся до чужого діла?

**Наука:** Найбільшу шкоду все поносить сей, що мішаєть ся в чуже діло а своє занедбує.

## 2. Мужик і гадина.

Раз, в осени, побачив мужик закаменілу гадину

під плотом. Вола ледви дихала. Мужик змилосердився над нею, заніс її до хати і положив в теплім куточку. Як тільки гадина відійшла трохи і огріла ся, звинула ся чим скорше в клубок, заснула гнівляво, підскочила в гору і вжала смертельно мужика в руку.

Умираючи, промовив він з жалем до гадини:

— То так ти відплатила ся за моє добро?

**Наука:** Навіть найбільше добродійство не зробіть впливу на невідячника.

### 3. Пастух і страчена телиця.

Одному пастухови пропала телиця. Довго-довго шукав він її по лісах і провалах, одак не міг найти. Вкінці підніс свої руки до гори і сказав: — Як допоможе мені, Боже, вишукати злодія, то дам на-боже ціле ягня.

Небавом опісля виліз пастух на високу гору і як глянув у діл, то дуже перелякав ся: бо там, під скалою сиділо двох крепких медведів і роздирало теля. Переляканий, підніс руки до гори і промовив:

— Перше обіцяв я дати на-боже ягня за вишукане злодія; тепер-же обіцяю додати що й великого вола, коля Бог допоможе мені утічи перед тими страшними звірюкамп...

**Наука:** Нераз не думас чоловік, чи сповнене його просьби буде для нього корисне.

#### 4. Чоловік і лев.

Мандрував раз лев з чоловіком через ліс. Говорили собі про се, хто з них сильніший. Чоловік доказував, що ніщо в світі не зможе оперти ся його силі; лев знов відповідав, що перед його ревом дрижить ціле звіряче царство.

В часі розмови побачили вони камінну різьбу; вона представляла чоловіка, що поборов великого льва і ставув йому ногою на груди.

Баже отже чоловік до льва:

— Ось бачиш, що чоловік панує своєю силою над львом.

На се лев:

— А хто робив сю камінну різьбу?

— Чоловік.

Тоді лев усміхнувся, поклявав головою таї промовив:

— Коли-б так льви уміли різьбити, то певно представили би льва, що поборов чоловіка і стоїть ногою на його груди.

**Науна:** Слова одного є правдиві доси, поки не заговорить другий.

#### 5. Лис і маска.

Раз прибіг лис до хати, де мешкав актор-комедіант і почав перешукувати і придивляти ся цікавим

причандалам акторським. Найшов притім маску, що представляла людське обличчя, вложив на себе та по хвили сказав до себе:

— Се правда, що маска зовсім подібна до лица чоловіка, та що-ж мені з неї, коли їй бракує мозку...

**Наука:** Сам вигляд нічого не значить; вартости треба шукати глибше.

### 6. Вовк і лев.

Раз плентав ся вовк дорогою серед сонічної днини і побачив за собою свою власну тїнь. А що сонце було досить низько на небі, то тїнь була доволі велика.

Тоді каже вовк до себе:

— Говорять люди, що я менший від льва. А ось: який я великий. Від нині не буду визнавати льва за старшого; він буде мусів мені корити ся.

В сій хвили надбіг лев з голосним ревом і забив вовка. Умираючи, промовив ще вовк крізь сльози:

— Я цїнив себе надто високо, тому й тепер приїшов мені кінець.

**Наука:** Хто високо літає, сей низько сідає.

### 7. Собака і кухар.

Якийсь багатий пан приготував велику гостину і поспрошував багато знайомих і приятелїв. А мав він собаку. Гадає собі отже собака: “Мій пан спрощує своїх

приятелів, попрошу і я свого сусіда-пса на гостину.” Побіг отже до нього і каже:

— Прийди завтра до мене. Попрошу тебе прегарними і смачними стравами.

В означений час прийшов пес в гостину до свого сусіда. Коли побачив повні миски всіляких м'ясив і інших страв, крикнув весело, облизуючись:

— Не тільки на один день, а на цілий тиждень лишу ся тут. Наїм ся так, що довгі дні не буду голодний.

Коли він так промовляв і вертів ся біля полумисків, побачив його кухар, зловив за хребет і викинув крізь вікно на вулицю. Безталанний пес так потовк ся, що ледви поволік ся на своє обістя.

Питають його отже інші сусідські собаки:

— А як смакував тобі обід? Чи наїв ся доволі?

Він одвітив:

— Щоби сказати вам правду, то напив ся я так багато вина, що не тямлю нічого. Не знаю навіть, як я вийшов із цього гостинного дому.

**Науна:** Непрошених гостей ніколи радо не питають.

### 8. Вовк і пастухи.

Переходив раз вовк біля ватри в ночі, де пастухи припікали на огні забите ягня. Облизав ся, зітхнув тай каже до пастухів:

— Коли-б я так був зловив ягня, роздер його і сляжлив, кілька крику наробили-б всі із сеї причини!

**Наука:** Нераз осуджуємо других за таке діло, що його допусьбаємо ся сами без жадного докору совісти.

### 9. Верблюд і Араб.

Один Араб навантажив на свого верблюда великий набір товару; бідне звіря аж угинало ся під тягаром.

Каже Араб до верблюда:

— Куди волів би ти йти з набором? Чи під гору, чи з гори?

Верблюд подивив ся сумно на свого пана та й одвітив:

— По що, се мене питаєш? Чи може проста дорога через пустиню тепер замкнена?

**Наука:** Проста дорога є найліпша.

### 10. Осел і кімнатна собана.

Один чоловік мав осла і дуже гарну кімнатну собаку. За обох дбав печально. Осел стояв в стайні і мав доволі сїна і вівса; а собачка ласила ся біля ніг свого пана і діставала за се смачні кусні мяса. Осел мав в день чимало роботи: возив з поля збіже, тягав з ліса гиле на паливо а навіть служив чоловікови, під верх.



Дунав осел:

— Я так гарую і обливаю ся потом а отся собачка-нероба тільки вертить хвостом і виправляє скоки перед паном. Не пора довше зносити таку неволю! Поскочу і я до свого пана і задрібочу перед ним! Чейже доступлю і я такої ласки, як ся поганенька собачка.

І вибіг із стайні. Одним скоком плигнув до панової кімнати, заревів страшним, проймаючим голосом і зачав танцювати перед паном і строїти найсмішніші міни. Та, будучи доволі тяжким і незручним, потрутив ногою стіл, перекинув його і побив багато начиння, що на столі було розложено.

— Наженіть отього нездару-віслюка до стайні!  
— крикнув наляканий пан.

І осел обірвав чимало штовханців, буків і глузовань. Коли станув знов біля свого жолоба, подумав і сказав до себе:

— Нерозумно я собі поступив. Моя-ж праця є хосенна, вона мені тільки чести додає. Собака жне з дня на день без ціли і нікому користи не приносить.

**Наука:** Найліпше є пильнувати свого обовязку.

## 11. Кіт і лилик.

Раз лилик, літаючи темною ночью, упав на землю і тут зловив його кіт у свої кігті.

— Пусти мене, даруй мені жите! — залебедів  
лилик.

— Не пуцу тебе, мушу тебе зісти, бо я великий  
ворог всіх птиць.

— Але-ж я не птиця, я миш, — сказав лилик і  
стулвнип крильця, дійсно подобав на мишу.

І кіт пустив його в спокою.

Небавом опісля полав знов лилик у кігті kota.

— Пусти мене, даруй мені жите! — залебедів.

— Не пуцу тебе, мушу тебе зісти, бо я великий  
ворог миший.

— Але-ж я не миш, я птичка, — одвітив лилик і  
розпротерши крильця, дійсно подобав на птичку.

І кіт пустив його знов в спокою.

**Наука:** Є се мудра річ користати з обставин.

## 12. Лис і дроворуб.

Утікав раз лис перед собаками і стрівув в лісі  
дроворуба.

— Сховай мене в безпечнім місци! — просить  
лис.

— Іди до сінни моєї хати і сиди там, поки не ми-  
не небезпека, — одвітив дроворуб.

В тій хвили падійшов ловець з гончими собака-  
ми і спитав:

— Чи не бачив ти, добрий чоловіче, лиса, що утік з наших рук?

— Ні не бачив я його! — одвітив дроворуб, однак хоч слова його були в обороні лиса, то пальцем все показував на двері своєї хати, бажаючи, щоб ловець дістав його в свої руки. Се бачив лисе крізь щілину дверей і дуже урадував ся, коли замітив, що ловець слухав тільки слів дроворуба а не зважав на тайні знаки. Коли нагінка була вже далеко і небезпека минула, виїшов лис з сїний і пустив ся в гушавину.

— А ти, невдячнику, — крикнув за ним дроворуб, — відходиш, а не подякуєш навіть за уратоване життя?

— Був би я тобі сердечно подякував, коли-б так знаки твоїх рук були допомжні з твоїми словами. — одвітив лис.

**Наука:** Більша не раз злоба є в поступованю, як в слові.

### 13. Собака в жолобі.

Залізла раз собака до жолоба, повного пахучого сїна і що тільки волики забрали ся до їди, відганяв їх голосним брехотом від жолоба.

— Що за злобна собака, — сказав один віл до своїх товаришів, — сам він сїна не може їсти, а не дає його тим, що ним можуть поживити ся.

**Наука:** Найгірший чоловік сей, що, як каже наша пословиця, “сам не їсть а другим не дасть.”

#### 14. Два горшки.

Долі рікою плили два горшки: один бляшаний, а другий черепяний. Каже черепяний горнець до бляшаного:

— Не припливай до мене надто близько, бо тільки стукнеш до мене, то розібю ся в кусні. А впрочім я не хочу, щоб ти був близько мене...

**Наука:** Тільки серед рівності є найліпші приятелі.

#### 15. Рак і його мама.

Говорила рачиха до свого сина:

- - Чому ти, мій синоньку, так все задкуєш?

Молодий рак одвітив:

— Знаєте, матінко, що? Покажіть-но мені, як ходить ся вперед головою, а я сейчас перестану повзати взад.

Рачиха намагала ся і не була в сіпроможі.

**Наука:** Примір більше навчає, як приказ.

#### 16. Птиці, звірята і лилик.

Вели раз війну птиці із звірятами. Обі сторони то улягали, то побіджували. Дилик приглядав ся з

далека і все прилучував ся до того, хто був сильніший.

Коли мир настав між птицями а звір'ятами, то обі сторони строго осудили сю трусливість і нужденість лилика: За кару прогнали його отже із денного світла і від тоді криється він по темних щілинах а влітає тільки вночі на чистий воздух.

**Наука:** Підлота все колись принесе шкodu.

### 17. Рибалка і його невід.

Рибалка забинув свій невід і витягнув велику скількість великих і малих риб. Та однак нім повибірив більші риби, то менші повискакували до води бірь дїря неводу.

**Наука:** Кождий, навіть пайбільший дохід потягає за собою трохи страти.

### 18. Малпа і верблюд.

Раз устроїли звірята велику забаву, на котрій малпа пописувала ся зручними танцями. Всьо радувало ся і величало гуляку-малпу. Тільки верблюд завидував малпі її слави і рішив також придбати собі прихильности і оплесків. Зачав отже вихляти ся і закидати востястими ногами високо в гору і потрясати довгою, незручною шнею, що всі гості почули неспокій і серед обуреня прогнали верблюда із забави.

**Наука:** Зависть робить сліпим на свої недомогання.

### 19. Вовк, лев і ягня.

Вовк украв ягня і біг з ним через гущавину. Нараз заступив йому дорогу лев, відобрав добич і відгнав вовка проч. Каже вовк:

- - Ти без жадного права взяв від мене мого ягня.

А лев на це так сказав:

Твоє ягня? Твоє дійсно? Чи може ти дістав його в дарунок від приятеля?

**Наука:** Незаконна власність не дає жадних прав.

### 20. Горобець і виноград.

Горобець утікаючи перед стрільцем, сховав ся між листем винограду. Хоч листе було доволі рідке, то стрілець таки не помітив горобця і зачав віддаляти ся. Тоді горобець зачав нарікати на виноград:

— Чому ти не маєш густішого листа, що навіть нема в нім як добре укрити ся перед оком стрільця.

Стрілець, що був ще не дуже далеко, почув голос горобця, оглянув ся, побачив його і застрілив. Умираючи, сказав горобець:

— Се мені стало ся по-правді. По-що я нарікав на виноград, коли він спас мені життя?

**Наука:** Для невдячника нема пощади.

## 21. Осел і його властитель.

Один осел служив у якогось господаря, що давав йому за мало їсти. Просив отже свого звірячого божка, щоб дав йому нише місце.

— Гаразд, — одвітив божок, — ідеш до цегольника служити.

Хоч їсти мав осел у цегольника доволі, однак праця була така тяжка, що знов звернувся з просьбою до свого божка о зміну місця.

— Гаразд, — одвітив божок, — ідеш до купця служити; уважай однак, що се останній раз вислухую твоєї просьби.

Бідний осел понав ся в найгірші руки. Що днини побивав його купець тяжко а купцеві діти збиткували ся над ним немилосерно. Побачив, що у попередних панів таки ліпше йому було бути і промовив до себе сумно:

— Ліпше було-б мені голодом примирати і надмірною працею знемагати, як такі знущання переносити.

**Наука:** Жадна зміна не помагає для невдоволеного.

## 22. Спрагнений голуб.

Голуб летів раз серед великої спеки понад село і почув велику спрагу. Нігде не видко було ні ставка, ні річки. Нараз побачив на одній хаті велику вивіс-

ку, де була намальована вода. Не догадуючи ся, що се тільки малюнок, швиргнув голуб з цілої сили в напрямі мнимої води і так потовк ся до твердої вивіски, що унав в беасилю перед хату, де зловив його хлопець і добив.

**Наука:** Роздумати треба особливо серед пристрасти.

### 23. Лев і миш.

Спав раз лев в траві і почув крізь сон, як щось ворухить ся в його гриві. Сягнув отже лабою і зловив маленьку мишку.

— Мишу тебе убити за се, що ти перервала мені сон. — сказав до переляканої мишки.

— Даруй мені жить, а я стану тобі колісь в пригоді, — благала мишка.

— Таке маленьке сотворіне може стати в пригоді мені, цареві звірят? — засміяв ся лев.

І пустив її на волю.

Небавом опієля зловив ся лев в заставлені сїти. Не було сили добути ся з них. Побачила се мишка, поперегризала сїти і увільнила льва.

**Наука:** В потребі може стати помічним навіть найслабший.

### 24. Вовк в овечій шкірі.

Подумав раз галацасний вовк, що можна придбати собі багато їдл. коли-б тільки перебрати ся за



вівцю. Украв отже скіру із убитої вівці, зотягнув її на себе і замішав ся між овечу череду. Гадав собі:

— Піду разом з вівцями до загороди, а в вочи видушу цілу череду і повинону до ліса.

І так зробив. Однак, як тільки череда опинила ся в загороді, задумали пастухи забити одну вівцю, щоб мати гарний обід на завтрішний день. І саме під руки попав ся їм перебранний вовк; його убили вони отже місто вівці.

**Наука:** Хто підступом воює, через се і гине.

## 25. Лямпя.

Один чоловік налив повну лямпю оливи і засьвітив. І лямпя дуже згорділа; підносила полумінь шораз више і вкінци сказала:

— Що значить сонце проти мене? Я даю більше сьвітла і сьвітло мое в краще від сонічного.

Почув вітер сю самохвальбу, повіяв через случайно отворене вікно а загасив лямпю. А чоловік засьвітив її знов і промовив:

— Не горди ся і не говори нерозумних слів. Сьвити собі серед мовчанки і знай, що навіть зорі дістають сьвітло від совця.

**Наука:** Самохвальба ніколи не поплачує.

## 26. Купець і дерев'яна статуя.

Один купець вирізьбив з дерева якусь статую і хотів її продати за гарні гроші. Говорив отже до людей:

-- Хто купить сю статую, сей буде мати велике щастя. За короткий час стане багатим чоловіком.

А один з людей одвітив йому:

--- Добрий чоловіче, а по що-ж ти продаєш сю статую, коли вона багатство приносить? Затримай її радше для себе а не будеш так бідувати, як тепер бідуєш.

А хитрий купець одвітив:

— Я, бачите, потребую грошей такн сейчас, а ся статуя принесе багатство властителяви аж по якімсь часі.

**Наука:** Ніхто не виставляє на продаж свого власного добра.

## 27. Пастух і безроги.

Гнав пастух стадо безрог через дубовий ліс. Побачив при тім великанського дуба, а на його гілях повно здорової жолуди. Зняв отже свитину із себе, повісив на найнижшій гилляді, виліз на дерево і зачав трясти здорову жолудь для свого стада. А безроги так ванаєли ся смачної жолуди, що серед веселости стягнули пастухову свитину і подерли на шкamate.

Коли пастух зліз на землю і побачив шкоду, сказав: — О, ви невдячні безроги, вищйте добро сего, хто вам корм дає.

**Наука:** Найбільше болюча є невдячність.

## 28. Миши і крети.

Рез вели завзяту війну миши з кретами. Послідні все побивали мншаче військо. Зажурили ся миші, бо не знали, як лихови зарадити. Аж підвів ся найстарший мншій і сказав:

— Коли-б ми понаставляли собі офіцирів і генералів і поділили наше військо на компанії і реґіменти, щоби була як найбільша дисциплїна, тоді певно поборемо ворогів.

Рада в раду, зробили так, як порадив старий мншій. А що всі миші однакової масти і годї було розпізнати, хто з них офіцир а хто простий жовнір, то поневязували старшинї солом'янками шиї, щоби їх виріжнити від простих. Однак крети мали зі сього пову притоку до побіди, бо пізнавали, хто старший і убивали.

**Наука:** Більше почеси, більше й небезпеки.

## 29. Миші на зборах.

— Щоб ми так знали все вперед, коли надходить кіт, ми-б були безпечні, — инчали миші на зборах.

— А що-ж лекшого? — промовила одна молода миш. — Прив'яжім котови до хвоста дзвіночок; буде він дзвонити і нас остерігати, як тільки кіт зближить ся.

— Гаразд! Славно! Славно! — ницали миші з ирешелької радості.

Одна сїренька мишка, що спділа скулена в куточку, попросила о голос і сказала несємліо:

— А хто-ж піде до кота прив'язати сей дзвіночок?

Стало тихо, хоч мабом сій. Ні одна з миший не могла відважити ся на таке діло.

**Наука:** Інша річ радити, а инша виконати її.

### 30. Орел, яструб і голуби.

Налякав ся гурток голубів могучого лету орла і підлетіли до яструба.

— Страшні для нас сї орлині крила, — сказали, — борони нас і сховай у своїй криївці.

— Добре! — одвітив яструб.

Коли голуби влетіли до яструбової криївки, побачили там багато подушених голубів. Знаючи, що така сама судьба всіх їх жеде, сказали сумно:

— Ліпший противник сильний, а отвертий, як слабій, а підступний і нечесний.

**Наука:** Уникай хитрунів і підступних.

### 31. Пава і журавель.

Хвалила ся пава перед журавлем:

— Гляди, яке хороше мое одіне! І царі краще не убирають ся від мене! Золоті, срібні і інші краски аж мінять ся дугою до сонічних дучів. А ти, ти і слугою у мене не можеш бути з недоладним твоім пірем.

— Се правда, — одвітив поважно журавель, — та я підношу ся на своїх крилах у небесну вижину, під мерехтливій зорі, а ти мусиш вічно плектати ся по землі з отяжілими птацями.

**Наука:** По гарнім пір'ю не пізнаєть ся гарної птаці.

### 32. Хрущин і колодзюб.

Побачив хрущик смачну ягоду і так присів ся до неї, що забув на можливу небезпеку. З недалекої га-лузки глядів на нього колодзюб, вихіснував неувагу хрущика і зловив його у свій клюв.

— О, який я нерозумний, — забренів хрущик перед смертю, — ради солодкої ягоди стратив я отсе життя.

**Наука:** Нерозумний всьо віддасть ради хвилевої роскоші.

### 33. Вовки і вівчарські собаки.

Промовили раз вовки до вівчарських собак:

— Чому се ви не жисте з нами в братерській

любві? Та-ж ми не маємо між собою жадних ріжниць крім одної: ми живемо на свободі, а ви рабом у чоловіка, що в нагороду за вашу працю кидав вам округи і закладав ланцюх на вашу шию. Ви сторожите його овець, а за се він поїдав місце а вам кидає костомяха. Пристаньте до нашої дружби, видайте нам одну овечку, убемо її і разом поспідаємо.

Послухав собаки і дружно підійшли до вовків. Тоді вовки, щоб не одну, а десять овець потягнуть, пороздирали собак, щоб не мати перешкоди у своїм рабівничім ділі.

**Наука:** Не вір солодким словечкам ворогів.

### 34. Лис і лев.

Лис не бачив ще ні разу льва, царя звірів. Коли раз побачив його серед гущавини, так налякав ся, що мало не згинув зі страху. Як другим наворотом зійшов ся з ним, був вже спокійніший, а третій раз приступив ближше до льва і зачав до нього говорити по приятельськи.

**Наука:** Частійші обопільні зносини лагодять упередження.

### 35. Пес і черепаха.

Один пес любив заглядати на піддаше, де несли ся кури і їв яйця. Раз, блукаючи понад ріку, побачив

біленьку, пів-круглу черепаху і, думаючи, що се яйце, схопив лакомо у рот і вликнув. Та сейчас почув страшний біль в жолудку. Сказав тоді, стогнучи:

— Добре мені так, нехай би я не був брав серед лікарства кожної круглої річи за яйце!

**Наука:** Хто робить щось без надуми, попадає часто в біду.

### 36. Лис і бомки.

Перепливав раз лис через ріку і попав в вир. Довго довго крутили ним філії, поки перемучений і наляканий не видрапав ся на беріг. Тут упав, мов не живий. А бомки кинули ся до безпомічного лиса, пообідали густо і зачали ссати кров.

Переходив сюди їжак, побачив нещасливого лиса і сказав:

— Позволь, що повідганяю від тебе тих кровожадних, ненасентних бомків.

— Ох, ні! Лиши бомки в спокою! — застогнав лис.

Чому се так? сунтав здивований їжак.

— А ось, бач, чому: Отсі бомки вже напили ся до сить моєї крови; сидять тепер в моїй шерсти і відпочивають; не можуть більше ссати. А коли їх відженеш, то на їх місце налетить ціла хмара голодних бомків і на смерть мене зайдять. Лиши їх в спокою, благаю тебе.

**Наука:** Серед повних обставин пові думки.

### 37. Вовк і коза.

Побачив вовк козу, що пасла ся на високім горбку і загадав її зїсти; біда в тім, що на горбок не міг ді- як видранати ся. Каже отже до неї:

— Чого ти блукаєш по високих скалах? Та-ж легко можеш упасти і забити ся. Гляди: тут на долині така смачна, зелена травиця! Ходи сюди а напасеш ся доволі.

— Не бажаєш ти, голубчику, — промовила коза до вовка, — накормити мене травою, як радше себе мною.

**Наука:** Нечайна ласкавість все підозріла.

### 38. Лев і щупак.

Пишов раз лев понад ріку і побачив у воді щупака.

— Чи не міг би ти, щупаку, — каже лев — увійти зі мною в союз? Я паном над лісовими звірюками, а ти над рибами у ріці. Тому оба ми повинні взаїмно себе боронити.

І щупак згодив ся дуже радо.

Небавом опісля попав лев у борбу з буйволом і просив щупака о поміч. Та щупак, мимо свої найщирішої волі не міг навіть видранати ся на беріг, не то що бити ся з буйволом.

І тоді лев назвав його зрадником.



А щупак одвітив:

— Не посуджуй мене о зраду, а радше нарікай на природу, що не дала мені змоги вештати ся по суші.

**Науна:** Добрий союзник мусить мати не тільки приятель, але, що найважнійше, силу.

### 39. Гуси і журавлі.

Раз ходила громада гусей і журавлів по леваді, шукаючи для себе корму. Побачив їх з далека пташник і підкрав ся до птиць, щоби їх половити. Журавлі лехкі до лету, злопотіли крилами і утікли перед засідкою. Гусей-ж отяжілі стали добичою пташника.

**Науна:** Уважай на добір товариства.

### 40. Сліпець і вовча шкіра.

Один сліпець зник був розрізняти всілякі звірята через дотик руки. Раз принесли йому вовчу шкіру і спитали:

— Скажи, чоловіче, з якого се звіряти шкіра?

А сліпець обмацавши шкіру як найдокладнійше, не міг певно сказати, однак одвітив:

— Не знаю певно, чи се шкіра з лиса, чи з вовка; се тільки знаю, що небезпечно було-б такого звіря пускати між вівці.

**Науна:** Лихі наклони можна пізнати вже по звертливих прикметах.

#### 41. Боман і вуж.

Напрасний боман сів на голову вужа і зачав його дуже кусати і виспсати кров. Силкував ся вуж відогнати ворога, та не був в силі. Вкінці побачив, що їхав віз, наладований поверх деревом. Підліз отже ближше до дороги і поклав голову саме там, куди мало пересувати ся колесо і сказав:

— Коля ти, напрасний боману, наміг ся мені видерти жите, то гинь-же разом зі мною.

**Наука:** Пімста буває часто дуже солодка.

#### 42. Муха і мул.

Сиділа муха на драбині від воза і насмішливо привчила до мула:

— Чого ти так поводи плентаєш ся? Чому не йдеш скорше? Біжи сейчас, а ні, то зачну тебе жалити в шию.

На се засьміяв ся мул і одвітив:

— Не лячно мені перед твоїми погрозами. Твої прикази мені байдужні. Є старший від мене, що держить поводи у своїх руках; попускає їх тоді, коли треба прискорити а потягає ними до себе, коли треба звільнити. Забирай ся отже з своїми увагами, бо я б з тебе знаю, коли і як маю йти.

**Наука:** Уваги низшого падають безслідно.

### 43. Миш, жаба і бузьно.

Миш, що жила безнаставно на суші завязала близьке знакомство з жабою, що проживала по більшій частині у воді. А вкінці се їх знакомство так затїснило ся, що обі товаришки привязали ся шиурком за ногу і плентали ся по левадах і полях, шукаючи за поживою. Коли раз переходили разом понад ставок, забажала жаба охолодити ся; скочила отже з берега у воду і потягнула за собою свою товаришку-мишку. Вона любила ся дуже холодною водою, коли тимчасом миш, непривикла до води, утопила ся по кількох хвилях.

Побачив се бузько, підійшов ближше, щоб зловити жабу. А що вона не могла скоро утікати, бо мала привязану до ноги миш, то скоро зловив її бузько і з'їв.

**Наука:** Думай добре, чи знакомство вийде тобі на користь.

### 44. Глупа ворона.

Найстарший божок, Перун, забажав поставити короля над птицями. Видав отже наказ, щоби зібрали ся всі птиці на збори і котра буде найкраща, то остале королем.

А була поміж птицями звичайпенька собі ворона, що так дуже згорділа, що забажала конче стати королем над птицями. Зачала отже ходити по лісах,

левах і полях, збирала найрізномордніше піре і на-  
чиплювала на себе.

Як надійшов означений день, ворона, причелу-  
рившись і прибрившись, зачала увихати ся перед  
Перуном, щоб заппхити ся своєю красою. Коли се  
побачили інші птиці, кинули ся до неї, позривали чу-  
же піря, наклювали щей в додатку у голову і — ворона  
остала такн вороною.

**Наука:** Позичена краса не стоїть зломаного  
шелега.

#### 45. Мати і вовк.

Ходив раз голодний вовк по всім усядам і шукає  
поживи. Підійшов до якоїсь хати, побудованої в лісі  
і почув, як в хаті кричала мати до дитини: “Тихо  
будь, бо викину тебе через вікно, щоб тебе вовк з’їв.”  
Зрадував ся голодний вовчище, сів під дверми і зачав  
ждати. Сидів так до вечера. Над речером почув знов,  
як мати говорить до дитини: “Гарна дитинка з тебе,  
ти не плачеш вже. Як прийде тепер вовк, то я його  
убю.” Налякав ся вовк і зголоднілий ледви приволік  
ся до свого леговища. Питає його вовчиця:

— Чого ти такий пригноблений і голодний?

А він одвітив:

— Се тому, що я цілий день вірив словам жінки.

**Наука:** Легковірність все потягає за собою шкоду.

#### 46. Вовк і кінь.

Підійшов раз вовк до коня і промовив:

— Послухай мене, коню. Знаю таку нивку, зарослу прекрасним вівсиком. З приязни до тебе я вівса навіть не тикав, бо хочу, щоб ти заїдав його зі смаком. Тай ще тому, що твої зуби в часі їди так гарно дзвонять, що мені приємно слухати тих звуків.

А кінь одвітив:

— Колиб овес надобив ся на поживу для вовка, то ти-б ніколи не віддавав його за пустий дзвенькіт кіньських зубів.

**Наука:** Лихому не вірять навіть тоді, коли приходить може й з добром.

#### 47. Лис і цап.

Упав раз лис до глибокої кривці і не був в силі добути ся відтам. А переходив туди цап, заглянув в долину і спитав:

— А що ти, лисе, там робиш?

— Що роблю? — одвітив лис. — Тут-же така здорова смачна водиця, що пю і пю і ще таки хочеть ся пити. Ходи, скоч в долину, то й ти покоштуєш. Не буду боронити.

Цап почув спрагу і, не надумуючи ся довго, скочив в долину. Аж тепер заявив йому лис, що вони оба

в небезпеці, іменно, що треба подумати гарненько, яким чином дістатися на гору.

Каже лис:

— Опри передні ноги о стіну, а голову підведи високо; я вискочу на верх, а опісля тобі поможу.

Так сталося. Коли лис дістався до хребті і голові цапа на верх, глянув в долину з насмішкою і сказав:

— Глупий цапе! Ти хочеш мої помочи? А як-же я тобі поможу? Було перше, коли скавав в долину, подумати добре, яким чином дістанешся на гору. Будь здоров.

**Наука:** Як що маєш робити, вперед подумай.

#### 48. Подорожний і собака.

Один чоловік вибрався в далеку дорогу і побачив свого пса, що стояв на порозі і оглядався довкруги.

Каже чоловік:

— Чого се ти стоїш? Бач: всьо готове до дороги, тільки ти оглядаєшся, неначе на когось чекаєш.

А пес одвітив:

— Я якраз чекаю на тебе, свого пана. Від давна я вже готовий.

**Наука:** Неточний звичайно посуджує найточнішого о неточність.

#### 49. Безхвостий лис.

Раз полав лис в лапку і утік з неї без хвоста. Зажурився бідняга дуже, бо соромно йому було вийти безхвостим між товаришів.

Взяв ся отже на хитрість. Скликав всю лисячу громаду і сказав:

— Братя-товариші! По що здався нам хвіст? Таж се тільки тягар і невгода; а до прикраси зовсім не причиняється.

На се обізвався один зі старших:

— Не радив би ти нам стати безхвостими, коли-б сам не був хвоста стратив в лапці.

**Науна:** Як хто в біді, то сейчас дбає, щоб і другі в таку саму біду пошали.

#### 50. Бик і миш.

Ходив раз сильний бик повід рів і тут укусила його миш. Зачав отже бик гнати ся за мишою, щоб її забити. Та мишка прибігла до своєї норі і швидко сховала ся під землею.

Тоді бик поклав ся коло мишової норі щоб її пождати, поки миш не вилізе. А вона тимчасом підлізла тихо і знов укусила його в бік і утікаючи, сказала:

— Я маю і другий вихід. Мене й так не зловиш. Знай однак, що не все могутий в сей, хто великий і

кріпкий. Нераз і невеличке сотворіне дасть собі раду з найбільшим ворогом.

**Наука:** Не горди своїм противником тому, що він маленький.

### 51. Заяці і лиси.

Раз зібрали ся заяці на мітинг і ухвалили одногласно винювати війну орлам.

— Досить нам вже сього знущаня, — говорили заяці. — Молодих наших забирають вам галапасні птаці!

— Се гаразд. — промовив старший заяць. — Біда тільки в сім, кого попросимо о поміч?

— Лисів! — крикнули всі, що були на мітингу.

Прийшли до лисячого табору. Та дістали ось-яку відповідь:

— Не підемо вам помагати у війні; бо ми знаємо, хто ви є і з ким маєте воювати.

**Наука:** Вперед добре обдумай, коли на щось рішася єя.

### 52. Лис і малпа-гуляка.

Раз танцювала малпа на великім балю звірячим. Її танець так подобав ся всім мешканцям лісової гушави, що сейчас вибрали її королем.

Се дуже не подобало ся лисови. І він, побачивши раз серед гушавника ланку з куснем мяса, підійшов до малпа-короля і сказав:



— Королю! Осьтам онодалік лежить спорий кусень смачного мяса для тебе. Не сьмів я діткнути ся сего мяса своєю лабою, бо воно призначене для тебе, короля.

Малпа сейчас підбігла до мяса і сейчас зловила ся в заліза. А лис, сьміючи ся, сказав:

— Ось бач: як-же ти можеш царювати над всіма звірятами і їх хоронити перед засідкою ворогів-людей. колп сама себе не в в силі охоронити!

**Науна:** Хто хоче панувати над другими, мусить вперед над собою зананувати.

### 53. Перун і малпа.

Раз видав божок Перун проклямацію і в ній обіцяв велику нагороду для сего звіряти, що його признають всі інші звірята за найгарнійшого, найзручнійшого і наймилійшого.

Було багато кандидатів. Між тими кандидатами був також молодий поганій малпюк. Його привела стара мати-малпа до Перунової палати.

Коли звірята се побачили, загомоніли і зареготали ся.

— Як можна, — кричали — таку погану мацапуру приводити між кандидатів до нагороди.

А стара малпа одвітила:

— Я не знаю, кому Перун признасть нагороду, а

тільки се знаю, що мій син є для мене найгарніший, найсолодший і найзручніший.

**Науна:** Любов є сліпа.

#### 54. Рибалка із сопілкою.

Пішов раз рибалка над беріг ріки і узяв зі собою сопілку. Гадав собі так:

— Як зачну грати на сопілку, то риби приманю до берега; вони зачнуть гуляти і прямо поскочуть до моєї сіти.

І так зробив.

Однак довго-довго сидів і свистав а ні-одна риба не плигнула в сіть.

Устав тоді, сховав сопілку за пазуху і зачав тихо чатувати на пригожу хвилю. І дійсно: коли витягнув сітку з води, побачив чимало рыб. Каже отже до них.:

— Безглузді риби! Тоді, коли я присвистував вам на сопілці, то не хтіли ви йти у мій невід, а тепер, коли я перестав, приплили ви цілою юрбою!

**Науна:** Є се велика річ сповняти відповідне діло у відповідний час.

#### 55. Робітник і гадина.

Під порогом одної робітничої хати загнуздила ся була гадина і раз укусила смертельно робітничого

сина. Від укушення він і помер на превелику журбу своїх родичів.

Сейчас постановив робітник убити гадяцу. Взяв отже сокиру і чатував біля порога і, як тільки гадина виховзала з нори, рубнув сокирою, та гадина швидко вилінула у нору а сокира бідрувала тільки кусень хвоста.

Довгий час не показувала ся перелякана гадина з нори. А робітник погадав собі таке:

— Треба з гадиною погодити ся, а то коли вилізе і ужалить й мене.

Поставив отже трохи хліба і соли біля порога, на знак згоди. Але гадина засичала з нори:

— Не може бути мира між нами. Коли я тільки гляну на тебе, то пригадаю собі мій відтятий хвіст; а як ти глянеш на мене, пригадаєш собі свого любого покійного сина.

**Науна:** Дуже тяжко забути кривду тоді, коли самого кривдника має ся перед очима.

## 56. Мужик і бузьки.

Юрба бузьків швендяла ся по сьвіжо-з'ораній ниві і визбирувала борознюків; та з ними також толочила прозябаюче збіже і вилівлювала хосенні жаби-хрободі. Щоби бузьків відогнати від ниви, поставив мужик страхопуда. Та коли бузьки приглянули ся ближше, знов робили своє діло дальше. Тоді мужик попав в лють

зловив за рушницю і убив чимало шкідників. Сї, що остали в живих, відлетїли далеко і зачали говорити:

— Тепер вже дуже небезпечно; бо сей чоловік зачинає тепер показувати нам, що він може зробити; перше він тільки грозив.

**Науна:** Коли слово не помагає, тоді слїдує дїло.

### 57. Кози і льви.

Раз зїбрали ся кози на великий козячий мїтинг і одиголосно ухвалили, що має бути повна рївність між звїрятами. На се обїзвали ся льви:

— Слова вашї, любї кози, дуже хорошї; тїльки в сїм бїда, що вам бракує таких пазурїв і таких зубїв, як ось є у нас.

**Науна:** Найбїльше переконаючий доказ — се сила.

### 58. Яструб і жайворонок.

Сидїв раз жайворонок на дубї і висьпївував свої прехороші піснї. В сю хвилю надлетїв хижий яструб і наважив ся зловити жайворонка у свої кїгтї, бо був дуже голодний.

Каже жайворонок:

— Даруй менї житє! Гляди, який я невеличкий! Пошукай иншої бїльшої птицї, що заспокоїть твій голод.

На се хижий яструб:

— Хіба-б я розуму не мав, коли-б випускав з кігтів готову добичку ради того, щоб гнати ся за більшою добичкою, що її навіть не видно.

**Наука:** Один воробик в руді є лїтший від двох на дереві.

### 59. Кінь і його їздець.

Коли була війна, то їздець пильнував свого вороного коника більше, як себе самого. Давав йому найкращий овес, вичісував його старанно і промовляв щирим словом. А коли війна скінчила ся, то запряг його до звичайної, тяжкої роботи, щей такого корму жалувал, як передтим. Небавом вибухла знов війна. Їздець убрав залізний шолом, узяв тяжку шаблюку і рушницю, тай до того так багато набрав воєнних приборів, що ослаблений кінь не всьлів двигнути того всього і упав знеможений. Тоді сказав до їздця:

— Тепер мусиш йти ніхотою до війни, коли поводи ся зі мною в часі мира не як з кошем, а як з мулом. А як-же ти можеш тепер надїятися ся, щоб я сяду зій хвилі змінив ся з мула на коня?

**Наука:** Зло робить ся скоро, але поправляється ся його дуже поволи.

### 60. Вовк і ягня.

Вовк стрівув раз заблукане ягня і рішив його роздерти. Бажав однак, щоб хоч в частині оправдати свій розбійничий вчинок, тому й сказав:

— Минулого року ти мене дуже зневажило.

— Ні, пан-вовче, — заблєяло ягня жалібно, — минулого року мене ще не було на світі.

— Може бути, — забурчав вовк, — та мушу тебе таки з'їсти, бо ти пасло ся на моїй леваді і скубаш мою траву....

— Пан-вовче, за мале я ще до трави; не знаю ще, який смак в траві.

— То ти пило мою воду в річці.

— Не пило я ще води, — заплакало ягнятко, — мій одинокий напитек — се материнське молоко.

— Гаразд! — крикнув вовк. — Хоч ти перечиш моїм словам, так я в нині за голодний; не можу тебе пустити живого; мушу тебе з'їсти.

**Наука:** Переможець найде все ключку на оправданє свого насильства.

### 61. Дві жаби в одній калябuzі.

Дві жаби жили собі в одній калябuzі. Коли надійшла літна спека і калябуга висохла, почимчикували жаби до другої і так жили собі якийсь час. Небавом найшли вони велику і дуже глибоку калужу, стали на березі і зачали думати.

Каже одна:

— Ось-тут наш рай! Тут не скоро вода висохне! Плигнім чим мерщій у сю калужу а запануєм.

На се друга:

— А що-ж буде, коли ся калужа висохне? З такої глибочини не будемо могли вискочити, щоби пошукати ліпшого місця.

**Наука:** Не робя нічого без надуми.

### 62. Собана і лис.

Найшли раз собаки шкіру з льва і почали шарпати її люто на дрібні кусні. На се надійшов лис і сказав до них:

— Коли-б так сей лев був живий, то він сейчас показав бя, що його зуби є далеко сильнійші від ваших.

**Наука:** Легко побивати сего, що вже лежить.

### 63. Лев, медвідь і лис.

Раз зловив лев і медвідь зайчика у свої кігті. Зачали ся отже оба сварити, до кого зайчик належить. Слово по слові, — зачали ся бити і вкінці змучили ся так страшно, що попадали обезсилені на землю.

Бачив се здалека лис, ходив здалека довкруги і ждав, поки оба вороги не помучать ся зовсім. Тоді підбіг близше, зловив зайчика у зуби і поніс його до своєї яри.

Лев і медвідь бачили се дуже добре, та не мали сил гнати ся за злодіякою. Зітхнувши отже тяжко, сказав один з них:

— Які-ж ми нерозумні! Ми бороли ся і сварили ся між собою, а із сеї нашої незгоди свористав лис!

**Наука:** Де двох сварить ся, третій користав.

#### 64. Дик і лис.

Стоїть дик під дубом і тре кльваками до дерева. Надбігає на се лис.

— Що ти робиш? — питає.

— Зуби острою, — одвічає дик.

— А по-щож острити свої зуби, коли жадної небезпеки нема?

— Шкода що уважають тебе за второпного звіря, — сказав дик. — Коли прийде небезпека, тоді не буде вже часу поострити зуби.

**Наука:** Добре приготувити ся до борби — се найкраща запорука спокою.

#### 65. Осел, когут і лев.

Ходив собі осел по подвірю і з погордою глядів на когута, що сплїв на плоті і роздивляв ся довкруги, як добрий господар. Саме тоді надбіг з ліса голодний лев, підкрав ся аж до вагороди і ладив ся роздерти осла і попоїсти собі добре. Та когут, коли се побачив, злопотів крилами і так голосно і проймаючо закукурікав, що переляканий лев чим мерщій зачав утікати в напрямі ліса.

Думає осел:



— Говорять, що лев найвідважніший із всіх звірів! А се неправда! Ось бач: Когута налякав ся! Коли так, то мене буде бояти ся в сотеро більше. Побіжу за ним, заревлю голосно і покошаю дикого льва-розбишаку.

І сейчас, не роздумуючи довго, пігнав ся за львом і заревів на щілу околицю.

А лев тільки й сего хотів, заждав біля ліса, одним ударом лапи повалив нерозважного осла на землю і роздер на кусні.

**Науна:** Надмірна а нерозважна певність себе змінять се звичайно в нещасте.

### 66. Рибалка і мала рибка.

Ціліський день сидів рибалка над водою і закидав сїть, та не зловив нічого. Аж над самим вечером замотала ся у його невід невеличка рибка і її викинув рибалка на беріг.

Каже рибка:

— Пан-рибалко! Який хосе будеш мати з мене, невеличкої рибки? Шкода, що будеш мене нести до дому. Ось: кинь мене радше до води а там я виросту у велику рибу і як колись прийдеши знов ловити і зловиш мене, то великий хосен будеш з мене мати.

— Був би я дійсно нерозумним чоловіком, коли-б я в надії на непевний великий зиск випустив з руки се, що мале але за се певне.

**Наука:** Мала рибка у руді є ліпша від великої в морю.

### 67. Осел, що возив статую Сьвітовида.

Раз тягнув осел крізь місто чималий віз. На возі стояла деревляна статуя божка-Сьвітовида. Люди, що переходили біля воза, задержували ся з почестю і віддавали Сьвітовидови глибокий поклон.

Побачив се осел і подумав:

— Се певно мені люди таку велику почесть віддають. Та й і варта я сего! Коли-ж так, не буду я від тепер в шлії ходити і не поступлю ся ні на крок.

Задержав ся отже, відніс гордо голову в гору і не хтів поступити ся ні на крок.

Разлютило се поговича і він, зловивши реміяну батожину, виперіщив осла по хребті і сказав:

— Чи бач, глупий віслию! Ще до такого перозуму сьвіт не дійшов, щоб кланяти ся ослови!

**Наука:** Велика нерозум, коли хто гордить ся чужими почестями.

### 68. Ріки і море.

Всі ріки зібрали ся на спільну раду і зачали нарікати на море. Вони сказали:

— Як се може бути! Ми пливемо довго-довго і вливаємо наші води у море; і сї води є солодкі і приготі до життя, а коли злучимо ся з морем, то наші води стають солоні і ніхто їх пити не хоче.

На се одвітило море:

— Прошу вас дуже, не впливайте своїх вод до мене і не нарікайте.

**Науна:** По що нарікати на се, що мусить бути?

### 69. Недобра собака.

Одна собака підходила звичайно тихенько до ко-го-небудь і кусала. Щоби люди знали, як мають стере-ти ся недоброї собаки, привязав їй господар дзвінок до шиї; що тільки зачав пес підкрадати ся до чолові-ка, щоб його вкусити, так сейчас задзвонив дзвінок і перестеріг перед небезпекою.

А собака гадала собі, що сей дзвінок є якоюсь вп-сокою відзнакою. Гордо отже ходив по всім усюдам, не-наче величав ся перед другими собаками .

‘Аж раз сказав йому його товариш:

— По-що ти так дуже гордиш ся отсим дзвінком? Се не є знак відзначеня, а тільки знак перестороги, щоб кожний знав, що тобі довіряти не треба!

**Науна:** Не належить ніколи величати ся тим, що є лихе.

### 70. Собака і заяць.

Гонив раз собака за заяцем і вкінця, по довгих трудах, загнав його в щільну скали так, що заяць не мав вже далі куди утікати. Собака-ж то прибіжить до переляканого заяця і укусить його, то знов зачіпає йо-

го лагідно, неначе бавить ся з другою собакою.

Каже заяць:

— Тільки буде, коли ти станеш поводити ся зі мною щирійше, як дотепер. Коли ти мій ворог, то по що мене гладити, а як ти мені приятелем, то по-що кусаєш?

**Науна:** Се не твій приятель, про котрого ти не знаєш, чи йому вірити, чи ні.

### 71. Безрога і вівця.

Почула раз вівця голосне свиняче кувікане. Підбігла ближше і побачила, що господар намагаєть ся конче зловити молоду безрогу, безрога-ж утікає і квичить що сили.

Каже вівця до безроги:

— Чого се ти так голосиш? Гляди: мене не раз і не два ловить господар, а ніколи ще ніхто не чув від мене такого голосіня.

На се одвітила безрога:

— Правду кажеш. Тільки в тім ріжниця, що тебе ловить господар, щоб відобрати від тебе вовну; мене-ж ловить, щоб мені заколотити на мясо. Ось-тому й так голову.

**Науна:** Чужий біль нас звичайно не болять.

### 72. Дві собаки.

Один чоловік мав дві собаки: одну до ловів, а другу до стереження обістя. Коли чоловік сей вертав з ло-

вів, то все кидав собаці-сторожеви кусень мяса.

Раз розлютив ся собака від ловів і крикнув до собаки-сторожа:

— Се несправедливо! Я гоню по гущавині і боло-тах за диким звірем, а ти сидиш собі спокійно дома, а мимо того поїдаєш овочі моєї тяжкої праці.

— Не гнівай ся на мене, — одвитив на се соба-ка-сторож, — а на нашого пана; не винен я тому, що він не хоче мене взяти до тої-ж роботи.

**Наука:** Ніхто не винув дитий за ликі поступки родичів.

### 73. Залюблений лев.

Раз лев, чвалаючи крізь лісову глушу, побачив молоду доньку дроворуба і загадав з нею подружити ся. Сказав отже до батька дівчини:

— Чи рад ти будеш, коли я возьму собі твою донь-ку за жінку?

Дроворуб бояв ся сил льва і тому, хоч нерадо, згодив ся. І каже:

— Я радий. Тільки моя донька боїть ся дуже твоїх зубів і пазурів. Позволь, що повіриваю тобі всі зуби і пазурі, а тоді без перешкоди ожениш ся з донькою.

Лев згодив ся. Та коли дроворуб вияв львови о-станній зуб і пазур, не бояв ся більше звірюки, зло-вив дубину і нагнав залюбленого льва в гущавину.

**Наука:** І в любови треба мати розум.

#### 74. Осел і мул.

Один купець наложив чимало товарів на мула і осла і вибрав ся в далеку дорогу. В часі подорожі почув осел, що так великого тягару не в силі далі нести. Промовив отже до мула:

— Будь добрий, друже, возьми трохи товарів з мене на свій хребет, колись я тобі віддячу ся.

Та мул не звертав на нього уваги, радіючи, що йому самому надто не було тяжко.

За кілька хвилин упав осел мертвий під великим тягарем, а що се було далеко від людських осель, не було иншої ради, як примістити всі товари, що їх ніс перше осел, на мула.

Угинаючи ся під подвійним тягарем, говорив мул сам до себе:

— Се кара за моє самолюбство.

**Наука:** Самолюбство нікому в хосен не вишло.

#### 75. Пастух і вовки.

Прибіг раз пастух до села і зачав кричати:

— Вовки крадуть вівці! Вовки! Рятуйте!

Коли громада людей вибігла з колами на поле, не було там вовків. А пастух зареготав ся:

— Се я вас так здурив, щоб з вас трохи посьміятися.

Небавом опісля дійсно напали вовки на череду. Переляканий пастух прибіг до села і кричить:

— Вовки роздирають вівці! Вовки! Ратуйте!

Та ніхто не звертав уваги на його крик. Всі думали, що він знов говорить неправду.

**Наука:** Брехувони не вірять навіть тоді, коли часом скаже правду.

### 76. Годована безрога і віл.

Побачила раз товста, годована безрога, що воли запрягають в ярмо і виражають у поле. Каже отже до него:

— Який ти безталанний, друже; все в ярмі і в ярмі обливаєш ся потом. А ось я нічогоїсьнюко не роблю, а тільки заїдаю і вилігую ся; веселе моє життя, не таке як твоє.

Небавом витягнув господар годовану безрогу з хліва і зачав колоти. Побачив се віл і промовив:

— Ось бач: тому ти дармував і розкошував, бо не мав довго жити.

**Наука:** Праця — се життя.

### 77. Воли і різники.

Збунтували ся раз воли проти різника і сказали:

— Досить нам сеї неволі! Мордують нас безвпинно а мясо наше із смаком заїдають. Поострім, товариші, наші роги, поубиваймо різників а заживемо на свободі.

На се обізвав ся старий, практичний віл, що мно-го вже нив поорав:

— Хороші ваші слова; та однак теперішні різняки старають ся убивати нас без болю; а хто заручить нам, що по них будуть ліпші. А ще одно: як тепер, так і оцісля люди не перестануть потребувати волового мяса.

**Наука:** Не спіши ся змінити одно лихо на друге гірше.

### 78. Селянин і орел.

Побачив раз селянин орла замотаного у наставлені сіти; оглянув його кріпку будову і сьміливий погляд, тай пустив його на волю.

Орел шукав нагоди, щоби віддячити ся. Раз побачив селянина, що сидів під високою скалою, що туй-туй могла упасти і убити його. Зачав отже кружляти над його головою а вкінци зловив в свої кігті шанку з голови селянина, поніс її трохи о-подазік і упустив на землю. Селянин чим скорше побіг за шанкою, а за хвилину завалила ся скала...

Радіючи незвичайно, що таким дивним способом удало ся йому уйти нехибної смерти і пригадав собі рівночасно на недавну прислугу, зроблену орлови.

**Наука:** Добродійство ніколи не остає без вдячності.



### 79. Соляр і осел.

Соляр (торговець сіллю) наклав раз на осла чимало соли і вів його домів. Дорога вела крізь невеличку річку. Стоячи у воді, осел спотикнувся і упав у воду, причім сіль розтопила ся і тягар став далеко лекший.

Другим разом осел йшов тою самою дорогою з великим набором губок. Хоч тягар був незначний, та осел, пригадуючи собі колишню подію, забажав і сей тягар облекшити. Удав отже, що спотикнувся і упав у воду.

Та перечислив ся. Губки набрали у себе чимало води і осел мусів двигати в десятеро більший тягар.

**Наука:** Не все хитрість виходить на здоров'я.

### 80. Лис і леопард.

Сперечав ся леопард з лисом, котрий з них краший. Каже леопард:

— Гляди, якими хорошими цятками прикрашена моя шкіра.

На се лис:

— Я знов дбаю о се, щоб мій ум був як найбільше прикрашений і — добре на сім виходжу.

**Наука:** Поверховна краса без більшого значіння.

### 81. Курка і золоті яйця.

Один фәрмер мав раз курочку, що несла золоті

яйця. Кожної днини одно. І ф'армер поволи багатів. Одного дня каже до жінки:

— За поволи багатіємо. Заріжмо радше курку і заберім за одним разом всі золоті яйця.

Як загадали, так і зробили. Однак, на їх превелике нещастє, не знайшли у курці ані одного яйця.

**Науна:** Хто за багато халасує, тратить звичайно

### 82. Гайворон і лебідь.

Побачив раз гайворон з високого дерева білого лебеда, що пливав по воді. Каже до себе:

— Злечу я на води, зачну нурияти ся у прозорих филиях і стану подібним до лебеда.

І скочив до води. Та не тільки що не вибілів свого чорного піря, а шей й загинув в ставку, бо не міг з води злетіти у воздух.

**Науна:** Не старай ся зміняти божого порядку.

### 83. Малпа на балю.

Як звісно, малпа дуже зручно вміє наслідувати всі рухи чоловіка. Раз побачила вона, що люди вибрали ся на балю і гуляють гарних танців. Чим мерщій скочила вона до дому свого пана, убрала ся у гарне одіне, наложила на морду маску і вибрала ся на балю.

І дійсно: так гарно гуляла, що всі видці серед одушевлення плескали в долоні.

Нараз хтось кинув на середину галі жменю оріхів, що їх, як звісно, дуже люблять малпи. Малпа забула на свій танець і на се, що вона удає чоловіка, а кинула ся до оріхів, сіла після малпячого звичаю на землі і зачала залюбки заїдати оріхи.

А люди пізнали таким чином, що се малпа, виперішили прутами і нагнали з балю.

**Наука:** Покуса викликає на верх правдивий характер.

#### 84. Лев, миш і лис.

Денна спека загнала льва у його яскиню і він поклав ся до спочинку. Та тут взяла ся десь маленька мишка і так зачала бігати по тілі льва і лоскотати його, що лев зірвав ся з леговища і серед великої люті шукав за мишкою по всіх кутах.

Доглянув се лис і сказав:

— Негарно се з твоєї сторони, льве, щоб ти, великий і сильний, робив собі щось з нужденної і слабкої мишки!

— Не роблю я собі нічого з неї, а тільки лютить мене її безличність і злоба.

**Наука:** Дуже часто напади слабких людей далеко більше вражають, як дужих.

#### 85. Лис і ворона.

Раз украла ворона кусень мяса і сіла на дереві. Побачив її лис, як вона держала в клюві смачний ку-

сов і забажав конче дістати мясо. Зачав отже говорити:

— Що за гарний птах! Яке лискуче піря, яка будова! Знаю певно, що коли-б так вона засьпівала, то птиці вибрали-б її королевою ради її хорошого голосу.

Сі підхлібні а хитрі слова подобали ся незвичайно вороні; вона отворила клюв, закрала голосно і — упустила мясо прямо у рот лисови. Він зїв ласий кусок і сказав на прощаня до ворони:

— Голос твій, вороно, доволі кріпкий, та розум незвичайно слабкий.

**Наука:** Тихий розум більше значить, як криклива мова.

### 86. Пчола і Дажбог.

Кілька пчіл принесло до Дажбога трохи солодкого меду. Дажбог покоштував меду і так урадував ся тими ласощами, що промовив до пчіл:

— Що хочете, просіть від мене, а я сповню ваше бажане.

— Дай нам — одвітили пчоли — таке їдовите жало, щоб ми на смерть вжалили кожного чоловіка, що підкрадеться ся до дупла по наш мід.

Хоч Дажбог любив дуже людей, то мусів сповнити обіцянку пчолам. Сказав отже до них:

— Нехай буде по вашій волі; тільки се буде не-

беспечне для вашого власного життя. Бо як вжалить котра з вас чоловіка, то жало лящить ся в рані, а се спричинить і смерть для пчели.

**Наука:** Хто робить лихо, не вийде йому в хосен.

### 87. Журавлі і лебеді.

Давними часами співали журавлі так хорошо, як і лебеді. Одного разу побачили вони гурт диких коний, що чвалали степами, роспустивши свої гриви. Зачали отже наслідувати їх, занедбуючи свій спів. В тім часі пливали собі лебеді по воді і співали. Через якийсь час ходили журавлі по степу і наслідували біг коний. Коням не дорівняли, а свій хист до співу затратили зовсім.

**Наука:** Надмірне бажанє урєвних річий потягає часто за собою утрату дійсних.

### 88. Кінь і осел.

Кінь, що його уживали виключно до легкої їзди верхом, побачив раз осла, на котрого навантажено багато клунків.

Каже кінь:

— Бач, як я жену, мов вітер а ти, нездаро, ледви волочеш за собою ноги. Непотріб ти, таї тільки.

Терпеливо перевіс осел сі докори, а тільки зітхнув до божків. Небавом опісля кінь стратив через случай

свою красу і зручність і його дали до газдівства, до звичайної роботи. Раз тягнув він поволи тяжкий віз з поля до дому і тут побачив його осел.

— А як-же ти можеш повнити таку саму роботу, коли її соромив ся, як я оводі її сповняв? — промовив осел.

**Наука:** Хто погорджує другим, сам в погорду попадає.

### 89. Хорий лев і лис.

Коли лев постарів ся дуже і не міг ловити инших звірят собі на поживу, придумав собі легкий спосіб: отсе положив ся у своїй яскини, зачав удавати дуже хорого і немічного, чим приманив до себе всіляких звірят. Коли-ж котре звіря увійшло до львиної яскині і проливало сльози співчуття над мнимо-хорим львом, то лев зривав ся з леговища, забивав звіря і ховав мясо на дальші дні.

Так стало ся з многими звірятами. Замітив се лис, що меншає лісового звіря; прийшов отже недалеко яскині і з-надвору спитав льва, що він робить. На се лев:

— Я вельми немічний і хорий. Не можу до тебе вийти на розмову. Прошу тебе, лисе, сердечно, увійди до моєї хати.

А лис одвітив:

— Дякую тобі із щирого серця, хорий льве. Не

можу увійти до середини. А се тому, що бачу на землі багато слідів звірять, що входили недавно до тебе, а нема ні одного сліду, що вказував би на поворот з твоєї яскині.

**Наука:** Сей є второпний, що з нещасних случаїв других учить ся обережності.

### 90. Дикий осел і лев.

Дикий осел і лев заключили раз між собою договір, щоби бути в силі ловити інших звірять з більшою шкоростю. Лев мав помагати своєю силою, а осел величиною.

Коли вже паловили чимало звірять, зачали ділити ся. І лев поділив добичу на три часті. Притім сказав:

— Перша часть належить до мене, бо я є цар звірять; друга часть припадає також мені, бо я належу до союза; а третю часть я беру собі насильно, бо я так хочу; а коли тобі се не подобаєть ся, то можеш сю третю часть видерти від мене.

**Наука:** Хто має силу, сей має і право.

### 91. Царство льва.

Лісові і полеві звірята вибрали царем льва. Лев панував дуже лагідно. Не був він строгий, тиранських порядків не бажав а видав маніфест, себ-то прокля-

мацію до всіх звірять, в якій завізав до загального мира і згоди. Вовк і ягня, пантера і козля, тигар і цап, собака і заяць — і т. д. — мали жити побіч себе без тревоги.

Заяць сказав, коли прочитав проклямацію: — О, з якою тугою виглядав я сеї днини, коли-то слабке звіря буде могло сидіти без боязни на своїм клаптику землі побіч сильного сусіда!

**Наука:** Сильна держава є тоді, коли приносить слабим своїм членам поміч і підпору.

## 92. Заяці і жаби.

Зажурила ся раз заяча громада, що вони поміж всіма звір'ятами найбільше боязливі. —

— Тяжко нам жити на сьвітї, — закричали, — мусимо всіх лякати ся; найкраще буде, коли підемо разом над ставок і гулькнемо у глибоку воду.

Як загадали, так зробили.

Та тоді, коли заяча громада зближала ся до ставка, гріла ся жабяча громада на березі. Жаби, побачивши гурму заяців, чим мерщій поскакали у воду.

Застановили ся збентежені зайчики:

— Не відбираймо собі житя, — сказали — коли ось є на сьвітї ще більші боягузи від нас.

**Наука:** Все хтось є біднійший від нас.



### 93. Серна і лев.

Утікала раз серна перед стрільцем і, шукаючи захисту, ускочила в яскиню, де проживав лев. Коли тільки остановила ся вона в середині, скочив до неї лев і роздер в кусні. Ще перед смертю застогнала серна:

— О, горе мені безсталанній, що, утікаючи перед чоловіком, попала я в кігті лютої звірину!

**Наука:** Коли утікаєш перед одним нещастем, уважай, щоб не попав в більше.

### 94. Кінь і слугалець.

Один слугалець мав обовязок кожної днини вчещати гарно коня, щоб кінь був гарний і спльнпй, та рiвнoчасно крав зперед нього овес і продавав на свіі хосен.

Каже кінь:

— Коли ти дійсно хочеш, щоб я був гарний і здоровий, то чещи мене менше, а годуй більше.

**Наука:** Чесність — се найбільше хосенна прикмета.

### 95. Львиця.

Раз посварили ся звірята межн собою; не знали, котре зі звірят видає на світ найбільше потомства. Прийшли з великим криком до львиці, щоби сей спір їх рішпла. Питають отже:

— А ти сама тільки маєш дітей?

— Я... я маю тільки одного сина; та сей син, єе  
— правдивий лев.

**Наука:** Якість має значіне, а не число.

### 96. Орел і стріла.

Сидів раз орел на високих дубі і слідив за рухами заяця, що його бажав зловити на сніданок. Та в сій хвили підійшов ловець під дуба, витягнув сильного лука, поклав стрілу на тятиву і влучив сильного птаха у самі груди. Глянув орел погасаючими очима на стрілу, що прошила його серце і побачив, що вона зроблена з його таки піря. Зітхнув глибоко і промовив:

— Подвійне горе для мене тому, що мушу гинути від стріли з могого власного крила.

**Наука:** Найбільше гіркою для чоловіка в свідомість, що нещастє походить з його власної вини.

### 97. Кіт і миші.

В однім домі було чимало миший. Забрав ся кіт до роботи і ловив одну мишку по другій. Та прочі, що чтили ся при житю, рішили не виходити зі своєї норі і бути як найбільше обережними з котом.

Тоді кіт узяв ся на спосіб: ускочив до невеличкого мішка і завісив ся на низькій бантині, удаючи неживого. Гадав собі:

— Погадають миші, що я вже не живу, то вилізуть знов з нори, а я тоді цупну у свої зуби.

Глянула одна цікава мишка з нори і сейчас стрибнула знов у нору, говорячи своїм товаришкам:

— Навіть коли-б сей котюга був вже задимленою шинкою, то ми-б не підійшли близько нього.

**Наука:** Досвід доводить до мудрости.

### 98. Мухи і горнець меду.

Лишила раз господиня відкритий горнець меду на столі. Як тільки закушали мухи солодкий медок, сейчас обсіли його зі всіх боків і стали їсти. Та в часі своєї лакомої їди так позліплювали собі медом крила, що не могли відлетіти і зачали в меді гинути.

Перед смертю забревіли жалібними голосочками:

— Які-ж з нас глупі сотворіня! Для невеличкої приємности потратити жите!

**Наука:** Гляди на приємність із сього боку, ти вона здорова і хосенна.

### 99. Осел і тїнь.

Один властитель винаймив своїйму сусїлови осла і йшов з ним до недалекого місточка. Спека була велика а по дорозі не було де спочити в тїни. Одинока тїнь була ся, що падала від осла. Оба подорожні старали ся захопити тїнь кождий для себе. Вкінци зачали сварити ся.

Каже сусід:

— Чого ти пхаєшся у тінь? Я-ж винаняв у тебе осла і маю повне право користати з тіни.

А влaститель йому одвітив:

— Я винаняв тобі осла виключно, а не його тінь. До мене отже тінь належить.

Слово по слові таї зачали бити ся.

А осел тамчасом, не могучи знести надмірної спеки, дав драла у бік і зник на все з очей подорожних.

**Наука:** Хто сварить ся о дрібницю, тратить се, що є вартісне.

### 100. Кіт і птиці.

Почув раз котяще, що в одній великанській клітці сидить велике число всілякої пташині. Не мав як дістати ся до середини, бо кліть була огорожена зі всіх боків сильною залізною решіткою.

Взяв ся отже на способи. Перебрав ся за лікаря, узяв невеличку торбу з лікарськими інструментами і запукав до пташачої клітки:

— Отворіть, любі пташенята, двері, — промовив ласкавим голосом. — Я лікар; приношу вам здоровле; лічу всі пташачі недуги зовсім без жадної заплати; роблю се тільки з любови до вас.

Одна птичка, що сиділа найвише і побачила пазурці, що виставали з рукава, одвітила на се:

— Ми всі здорові; і останемо здорові, коли ти лишиш нас в спокою. Не буде се велика прислуга, коли з нею накидасть ся так усильно і не хоче жадного винагородження.

**Науна:** Галаласа всюди стережуть ся, хоч би він не знати як переодів ся.



